

ETNOMUZIKOLOGIJA

Franjo — Šaver Kuhač

Miroslav Vuk, Zagreb

(Nastavak)

Pišući prijateljima u zemlji Kuhač je drugačiji, direktniji u svojim žalopojkama. Pismo grofu Medu Puciću u Dubrovnik bjelodano pokazuje kako su se rasipali Kuhačevi pretplatnici i kako su bili popraćeni njegovi zahtjevi za pomoć i srpskom knezu i đakovačkom biskupu. Uzvik na početku pisma: "Pomozite, jer inače moram propasti" rođen je u trenutku očaja, u dilemi da li prekinuti radom i izdvajanjem ili biti uporan do kraja makar i pod cijenu "prosjacke torbe".

Moralna je veličina Franje Kuhača što je ipak usprkos svemu, izabrao ono drugo, unaprijed svjestan da će se još više pogoršati njegov položaj, ali u uvjerenju da buduće generacije neće biti prikraćene njegovim djelom.

Presvietlomu gospodinu Medu Grofu Puciću
posjedniku Dubrovnik.
Presvietli gospodine!

Pomozite jer inače moram propasti!

Za drugu knjigu moje sбирke popievaka uzkratio je hrv. sabor obećanu mi subvenciju a predbrojnici odpadaju rekbi "demonstrativno". Nesretna strančarska svađa nastoji svakoga upropastiti, koji neće da služi pojedinim težnjama, negledeći jeli je rad dotičnika našem napredku koristen ili ne. Prije no što sam ćirilsko izdanje moje sбирke pustio bio obratio sam se na Nj. visočanstvo srbskoga kneza, nu nikada odgovora; prije nekog vremena molio sam preuzv. gosp. biskupa Strossmayera za predujam, ali opet ne dobih nikakvoga odgovora. Savjetujte mi gospodine grofe, što da učinim? da djelo u sredini obustavim i da mi ciela zaliha nesvršenog djela makulaturom bude, ili da se u duge zakopam do prosjačke torbe?

Prosim Vašu Presvietlost da bi ste dobrotu imali u Dubrovniku malu agitaciju započeti, ne bi li od Dubrovnika bar toliko pomoći dobio, koliko za prvu knjigu.

Od svih onih 26 predbrojnika, koje ste Vi presvietli gospodine grofe dobrotu imali sabrati ostadoše samo ovi: Budmani Pero, Rubricius Ivo Dr., Šarić Rafo i "Slovinac".

Do sada je izašla prva i druga i od treće knjige dvie svezke, skupa 10 svezaka iliti 1000 popievaka. U posljednjih su dvie svezke ljubavne pjesme najstarije dobe, koje će Vašu Presvietlost zanimati jer su historički znamenite. U budućih bi svezkih došle svatovske, plesovne, šaljive, mitologičke, junačke itd. pjesme.

Uvjeren sam da neće rieč Vaše Presvietlosti bez uspjeha biti, i nadam se, da dobrotu Vaša neće dopustiti, da marljiv radnik i pošten rodoljub propada.

Preporučujuć se zaštiti Vaše Presvietlosti jesam odličnim počitanjem

Fr. Š. Kuhač.

Na prvu su knjigu predbrojeni bili:

Pucić Medo grof, Pucić Mato grof, Kapoga, Jastrebof Bizar, Budimi Zora, Klaić Lujo, Rubricius dr., Mišetić Dr., Seralj Dr., Čingrija Dr., Fabrović Dr., Degjulj Vlaho, Šarić Rafo, Bošković Niko, Peršić Mato, Marić Petar, Grkavac Gjorgje, Šeftanović Tomo, Aničić Lazar, Opnić Petar, Kovačić Gjorgje, Mrčić Kristo.

Za izdavanje svoje treće knjige Kuhač je zamolio Hrvatski Sabor za novu pomoć od 2000 forinti. Kao uzrok za pomoć bilo je njegovo prezaduženje i mala prošlogodišnja saborska pomoć. Podsjetio je Sabor kako je sakupljanje popievaka obavio isključivo o svom trošku uloživši u tu svrhu ogromnu svotu novca, također je podsjetio na odnos prema Vukovoj zbirci u Srbiji, apelirajući na svijest koja ne bi smjela dopustiti prekid izdavanja ovako značajnog glazbenog djela. Svoju materijalnu žrtvu s pravom je nazvao patriotskim činom očekujući isto takav uzvratni gest, do kojega, na žalost, nije došlo:

Visokomu Saboru
kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije u Zagrebu.
Franjo Kuhač moli za podporu
od 2000 for. za izdavanje treće knjige
svoje sбирke narodnih popievaka.

Visoki Sabore!

Smjerno podpisani moli, da mu visoki sabor dozvoli iz regnikolarne zaklade pripomoć od 2000 for. za izdavanje treće knjige "Južnoslavenskih narodnih popievaka", jer inače nebi u stanju bio štampanje toga djela nastaviti, pošto se je dosta zadužio izdavanjem druge knjige uslied male podpore, koju mu je visoki sabor lani dozvolio bio. Visoki sabor može uvjeren biti, da smjerni podpisani nebi nikakve podpore tražio, ili bi se s malom podporom zadovoljio, kada bi prodja knjigah štamparski trošak pokrila. Nu buduć, da predplata ni polovice troška ne namiruje, i buduć što je smjerno podpisani na sakupljanje materijala svojih 10.000 for. potrošio, — koja se žrtva bez dvojbe patriotskom zvati smije to ne bi za hrvatski narod častno bilo ako bi se moralo izdavanje ovoga, za umjetnost i znanost svakako važnoga djela obustaviti, dočim se je n. p. Vukova sбирka triputa izdavala a to svakiput "troškom narodnih priloga".

Nadajući se, da će visoki sabor molbu ovu uvažiti i ne

dopustiti, da djelo ovo propadne, na koje narod tolikim ponosom gleda,

jesam Visokom saboru
U Zagrebu dne 7. lipnja 1880.

Fr. Š. Kuhač

Kako to pokazuje slijedeće pismo prijatelju Božidaru Raiću čak su i stranci prije osjetili značenje i vrijednost Kuhačeva djela nego domaći sinovi koji se samo oglašuju na njegove apele i vapaje. Pismo Raiću otkriva Kuhačeve obiteljske i roditeljske brige, nedaće koje su ga često priječile u radu, no ni u najtežim životnim situacijama Kuhač nije gubio s vida svoju životnu zadaću. Ponovio je svoju molbu za prijateljsku uslugu oko dobivanja novih pretplatnika. Ali i žalopojke o nemarnom odnosu sredine koja ga dovodi do ruba propasti svojom nebrigom. Misao da se spomenicima i spomen-poločama umrlim velikanima ne iskazuje sva potrebna briga i priznanje jednog naroda za umrlog umjetnika, te da bi veći dio tog priznanja bio korisniji za života, ta misao rođena je u kritičnoj Kuhačevoj situaciji. Nažalost, njegov slučaj je takav da ga je za života pratio nemar i neodaziv sredine i naroda kojemu je pripadao, a poslije smrti zaborav tako da ni uobičajeno "kamen priznanje" nije pružilo satisfakciju njegovom mukotrpnom životu i velebnom djelu.

Velečast. gospodinu

Božidaru Raiću

Velečastni prijatelju!

Kako sam Ti pisao bio, naumio sam bio doći na Vrazovu svečanost, no jedino mi diete oboljelo na šarlahu, te neznam hoću li ga spasiti ili ne. Zato Te liepo molim, da me na svečanosti zastupaš, tj. da u kojem posebnom prigodnom govoru Slovence upozoriš na moj rad i da ih na predplatu na moju sbirku pozivaš. Ako uspiješ, to mi saberi novce, te daj da se svaki upiše u priložen arak, naznačiv koliko je novca položio, koju će knjigu a koja mu je adresa.

Nećeš ni mene uvriediti, niti neistinu reći, ako iztakneš, da sam u najvećoj nuždi, da se borim za svakdanji kruh i da moram propasti ako mi narod u pomoć ne priskoći.

Žalostan sam do dna srдца, kada vidim, da narod zanemari marljivoga na polju prosvjete radnika, te misli, da samo on ima dužnosti prema narodu, ovaj pako da neima prema njemu.

Najstrožiji i najumniji kritik sadašnjosti, predsjedni član porote na bivšoj bečkoj i bivšoj posljednjoj pariškoj izložbi Dr. Hanslick (sveučilišni profesor u Beču) pisao je o mom radu, što je ovdje priloženo, a to u — za Slovene neprijaznom listu — "Neue freie Presse".

Ne pozivam se rado na sud inostranca, koji neosjećav ništa za naš narod samo materiju dotične stvari hladnokrvno prosuđuje, ali prisiljen sam na to u toliko, buduć mi sami ne držimo mnogo o sebi, klanjamo se tuđim umnikom, dočim bi svi oni morali od nas učiti. Poslovica naša: "Imaš me, neznaš me, izgubiš me, poznaš me", čini da ništa pravo dokončati ne možemo i da umnici naši s veće strane eksistencijom se boriti imadu.

Kamen i ploča liep je spomenik, ali liepši bi bio, kada bi kulturna poviest Slavena reći mogla: "Slovinci i Hrvati ne puste propasti umnike svoje, zato i napreduju tako divno, te stvaraju djela ne samo za svoju narodnost nego za cieli sviet".

Mili župniče budi mi u pomoć!

Tvoj Ti od srđca odani

Fr. Š. Kuhač

Materijalna situacija prisiljavala je Kuhača da svoje knjige nudi čak u besćenje kao što je slučaj s ponudom srpskim knjižarima braći Jovanovićima u Pančevu. Radilo se o ćirilćkom izdanju I. knjige koje nije naišlo na očekivani prijem i veći odaziv u pretplati. Kuhač navodi da je na takav ćin prisiljen situacijom u kojoj se našao poslije poznatog zagrebaćkog potresa u kojem je oštećen i njegov stan, no stvarni razlog je što nitko nije želio ili htio kupiti ćirilćko izdanje niti u Hrvatskoj, a niti u Srbiji. To ga je i prisililo na ponuđeni kompromis čak s promjenom naslova i naslovne stranice, međutim ni taj njegov pokušaj nije donio znatnijeg ploda. Kako se u pismu vidi Kuhač je sam vodio ovu dokumentaciju i u želji da se nekako riješi 700 knjiga ćirilćkog izdanja bio je spreman i na neželjene ustupke. Simbolićna cijena knjige dokaz je besćenja i omalovažavanja njegova rada, a također i naivnog uvjerenja da je cijena možda onaj uzročnik koji prijeći veći interes za njegovo djelo.

20. XI 1880.

Gosp. Braća Jovanović
knjižari

Pančevu

Poznato će Vam biti, kakav je udes nas Zagrepcane stigao, i kakav je metež u svakoj kući nastao. I ja se moradoh brže bolje preseliti u drugi stan, što je za me prava muka bila uz silne moje knjige i spise. To je pako uzrok, što Vam istom sada šaljem zahtjevanu drugu knjigu i dvie prve svezke treće knjige moje sbirke. Od treće knjige nije do sada više izašlo, no štampa se, te se nadam, da će do nove godine gotova biti III. i IV. svezka.

Poslane mi 4 for. za drugu knjigu primio sam.

Usljed nesretnog potresa došao sam u veliku nuždu, te Vam zato nudim cieli ostatak od 700 kompletnih eksemplara *prve knjige ćirilćkog izdanja iste zbirke*, za antikvarićku cienu od 1000 for. u gotovom. Vi štovana gospodo, kao prvi srbski knjižari, znati ćete ovih 700 eksempl. uz liep dobitak rasprodati stranom u Srbiji, Srijemu, Baćkoj, stranom u Rusiji i. t. d. Uvjeravam Vas, da možete ćirilćkoj ovoj knjizi dati drugi ovitak, respektive drugi naslov, ako mislite da bi ste ju mogli uz drugi naslov laglje rasprodati. Za ovo si stavljam samo sliedeći u uvjet, da na ovitku ime moje ne dodje, da se u sadržaju sbirka ne dira i da ne učinite nikakove poveće izvadke ili arragments.

Očekujuć skori odgovor jesam odličnim štovanjem.

Fr. Š. Kuhač

Mesnićka ulica br. 1. profesor

(Nastavak slijedi)